

1. ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Μέσο: . . . . . ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 19/02/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 19/02/2023

Σελίδα: 1

ΘΑΚΕΛΟΣ

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ Ο ΣΚΟΤΕΙΝΟΣ ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΟΥΤΙΝ ΕΝΑΝ ΧΡΟΝΟ ΜΕΤΑ

Τ. ΜΠΟΖΑΝΙΝΟΥ, Μ. ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗΣ, Ν. ΚΑΤΑΠΟΘΙΧΑΣ,
Μ. ΚΑΡΑΟΥΣΙΟΥ, ΙΦ. ΒΙΡΒΙΔΑΚΗ, Γ. ΧΑΡΑΜΙΝΗΣ,
ΑΝ. ΜΠΑΛΕΖΗΤΡΟΒΑ, ΣΕΛΙΔΕΣ Α27-32

Βιτάλι Μάνσκι «Τα πυρηνικά είναι η ασφάλεια του Πούτιν»

Δεκάδες γερμανικής κατασκευής άρματα μάχης Leopard 1, σε ένα υπόστεγο σε πόλη του Βελγίου, περιμένουν το πρόσφορο φως για να σταλούν στην Ουκρανία

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΠΑΛΕΖΝΤΡΟΒΑ

«Για εμένα ο πόλεμος δεν ξεκίνησε πέρυσι αλλά το 2014» λέει σε συνέντευξή του στο «Βήμα» ο σκηνοθέτης Βιτάλι Μάνσκι, του οποίου το τελευταίο ντοκιμαντέρ, με τίτλο «Ανατολικό μέτωπο» και θέμα τον πόλεμο που ξεκίνησε η Ρωσία πριν από έναν χρόνο, θα κάνει παγκόσμια πρεμιέρα στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Βερολίνου αυτή την Παρασκευή, ακριβώς έναν χρόνο από την εισβολή στην Ουκρανία.

Είστε Ρώσος που γεννήθηκε στην Ουκρανία. Πόσο προσωπικός είναι για εσάς αυτός ο πόλεμος;
«Είναι τόσο προσωπικός ώστε για εμένα δεν ξεκίνησε στις 24 Φεβρουαρίου 2022 αλλά τον Μάρτιο του 2014. Όλα όσα συμβαίνουν είναι μια προσωπική τραγωδία: η απώλεια της Ρωσίας που ήταν το σπίτι μου για 30 χρόνια, η χώρα στην οποία βρήκα την αγάπη, όπου γεννήθηκαν τα παιδιά μου, όπου έχασα την καριέρα μου και έζησα τη διάλυση όλων των ψευδαισθήσεών μου».

Το νέο σας ντοκιμαντέρ με τίτλο «Ανατολικό μέτωπο» πραγματεύεται τον πόλεμο.
«Για πρώτη φορά στη ζωή μου είμαι δημιουργός μαζί με τον νέο ουκρανό σκηνοθέτη Γεβγέν Τιπορένκο. Όταν οι πρώτες σβίδες άρχισαν να πέφτουν κοντά στο σπίτι του στις 24 Φεβρουαρίου 2022, ο Γεβγέν πήγε να πολεμήσει αλλά και να βιντεοσκοπήσει τον πόλεμο. Ετσι είναι ταυτόχρονα σκηνοθέτης και πρωταγωνιστής. Πήγα στην Ουκρανία και έκανα γυρίσματα με τον ίδιο και τους συντρόφους του: την καθημερινότητά τους, την ειρηνική ζωή και ενδιάμεσα αποσπάσματα με τις εικόνες του πολέμου. Ετσι προέκυψε μια μεγάλη εικόνα και, χωρίς να θέλω να κολακέψω τον εαυτό μου, μπορώ να πω ότι ίσως πρόκειται για μια νέα εκδοχή του "Ουδέν νεώτερον από το δικό μέτωπο" του Εριχ Μαρία Ρεμάρκ».

Ο ρωσοουκρανός σκηνοθέτης θεωρεί ότι ο «τάρος» τελικά θα κάνει χρήση απαγορευμένων όπλων για να αποφύγει παραπομπή του στο δικαστήριο της Χάγης

Γεννήθηκε στο Λβιβ της Ουκρανίας πριν από 59 χρόνια.

Σπούδασε και εργάστηκε για περισσότερα από 30 χρόνια στη Ρωσία, από την οποία έφυγε μετά την πρώτη εισβολή στην Ουκρανία το 2014.

Με την κίνηση του έχει καταγράψει τα σημαντικότερα γεγονότα στην ιστορία της Ρωσίας μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης.

Σκηνοθετήσατε το ντοκιμαντέρ «Οι μάρτυρες του Πούτιν» με εικόνες από τα πρώτα χρόνια του στην εξουσία. Πώς ήταν ως άνθρωπος και πώς μεταμορφώθηκε;

«Δεν είμαι υποστηρικτής της θεωρίας των ριζικών μεταμορφώσεων. Όταν έγινε πρόεδρος ο Πούτιν κληρονόμησε ένα απολυταρχικό Σύνταγμα που του δίνει πολύ μεγάλες αρμοδιότητες – στη Δύση είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς τέτοια συγκέντρωση εξουσίας. Κατάλαβε πολύ γρήγορα ότι είχε τη δυνατότητα να παραμείνει για πάντα στην εξουσία και τότε άρχισε να εφαρμόζει τη δική του κοσμοθεωρία, εκείνη που είχε μάθει στο σχολείο της σοβιετικής εποχής και στη σχολή της ΚΓΒ. Είναι ένας παντοδύναμος άνθρωπος με απεριόριστη εξουσία και δεν είναι υποχρεωμένος να συμβουλευτείται κανέναν, ούτε να λογοδοτεί σε κανέναν».

Θεωρείτε πιθανό η Μόσχα να κάνει χρήση πυρηνικών όπλων;
«Δυστυχώς είμαι ένας από τους πεπεισμένους ότι το σενάριο αυτό θα υλοποιηθεί επειδή η απόφαση λαμβάνεται από έναν άνθρωπο και ο άνθρωπος αυτός σκέφτεται αποκλειστικά τον εαυτό του. Ο Πούτιν δεν θέλει να βρεθεί στη Χάγη και να δικαστεί για τον πόλεμο που ξεκίνησε, και το κομμάτι των πυρηνικών αντιπροσωπεύει την προσωπική του ασφάλεια».

Πώς φαντάζεστε το τέλος αυτού του πολέμου;
«Για την Ουκρανία θα είναι η αρχή της διαδικασίας ένταξης στην οικογένεια των πολιτισμένων ευρωπαϊκών χωρών, της διαχείρισης της καταστροφής, του χαιρέματος μιας νέας ζωής. Ελπίζω ότι αυτό θα περιλαμβάνει την αποπύληση οποιωνδήποτε σκληρών θέσεων που υπάρχουν σήμερα σε εθνικά και διεθνή ζητήματα. Όσον αφορά τη Ρωσία, το πιθανότερο σενάριο είναι ότι θα διαιρεθεί και θα προκύψουν κάποιες νέες χώρες, όπως είχε συμβεί με τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης».

Και μια τελευταία ερώτηση...

Είστε ο δημιουργός του τελευταίου ντοκιμαντέρ για τον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ. Πώς αντιλαμβάνονταν εκείνος όλα συμβαίνοντα στην Ρωσία τα τελευταία χρόνια;
«Ήταν πολύ οδυνηρό για εκείνον. Ο Γκορμπατσόφ πέθανε σε μεγάλη ηλικία και επειδή ακριβώς σε αυτό το διάστημα είχα συνεχείς επαφές μαζί του, μπορώ να πω με βεβαιότητα ότι αν δεν υπήρχε η συναισθηματική πίεση της πραγματικότητας γύρω του, θα μπορούσε να ζήσει για μερικά χρόνια ακόμη. Όμως με την έναρξη του πολέμου, έχασε κάθε ενδιαφέρον για τη ζωή».

A28 28 ΤΟ ΒΗΜΑ

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Σήμερα, η Ρωσία καλεί νέους εφεδρους στα όπλα και η Ουκρανία ζητεί μαχητικά για να τους ανηκρούσει - Οι διαπραγματεύσεις για το τέλος του πολέμου έχουν βαλτώσει

Ολοταχώς για τη δεύτερη και πιο σκληρή φάση

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΤΑΝΙΑ ΜΠΟΖΑΝΙΝΟΥ

Λίγες ημέρες πριν από τη συμπλήρωση ενός χρόνου από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, η διπλωματική λύση παραμένει απομακρυσμένη και ο πόλεμος συνεχίζεται ως ένας «πόλεμος μέτρου και όχι χιλιόμετρων». Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι ο ουκρανικός και ο ρωσικός στρατός πολεμούν σκληρά εδώ και μήνες για να ανακαταλάβουν ή να προελάσουν σε λίγα μέτρα γης και ότι η κατάσταση παραμένει πολύ ρευστή στην πρώτη γραμμή.

Οι Ουκρανοί ζητούν περισσότερα όπλα για να αντιμετωπίσουν τον πολυπληθέστερο ρωσικό στρατό, αλλά ακόμα και τα δυτικά όπλα μάχης που έχουν ήδη δρομολογηθεί για αποστολή στην Ουκρανία θα αργήσουν να γίνουν λειτουργικά στο μέτωπο. Η Δύση όμως κατάφερε να διατηρήσει την ενότητά της όσον αφορά την Ουκρανία, παρά το γεγονός ότι το Κρεμλίνο «πόνταρε» στο αντίθετο από την αρχή του πολέμου, ενώ το ΝΑΤΟ ενισχύθηκε και μάλιστα θα διευρυνθεί. Το ερώτημα είναι πλέον αν η Δύση θα δώσει πολεμικά αεροσκάφη στο Κίεβο και αν θα διατηρήσει την αποφασιστικότητά της στην παροχή χρηματικής και άλλης βοήθειας προς τους Ουκρανούς. Η Ρωσία, που έχει σχεδόν εξαντλήσει τους 300.000 εφεδρους τους οποίους συγκέντρωσε στην πρώ-

τη μερική επιστράτευση, ετοιμάζεται για νέα κλήση εφεδρών στα όπλα. Η ρωσική πολεμική αεροπορία αποδείχθηκε πολύ καλύτερη των περιστάσεων στον έναν χρόνο του πολέμου, κυρίως λόγω των κυρώσεων που έχουν επιβληθεί στα αναλλακτικά. Ο ρωσικός στρατός βασίζεται πλέον κυρίως στην αποστολή μεγάλου αριθμού στρατιωτών στο μέτωπο για να κάψουν την αντίσταση των Ουκρανών και, όταν αυτοί αποτυγχάνουν, αναλαμβάνει η Ομάδα Βάγκνερ, η οποία όμως υπολογίζεται ότι έχει χάσει το 50% των μαχητών της. Παράλληλα, διαπιστώνεται ότι η ρωσική οικονομία αποδείχθηκε πιο ανθεκτική απ' όσα αναμενόνταν, αν και εκφράζονται ερωτήματα για το πόσο ακόμη μπορεί να αντέξει, όπως εκφράζονται ερωτήματα και για το κατά πόσο θα καταφέρει να διατηρήσει ο ρωσικός στρατός το ρηθικό του, επειδή οι απώλειες είναι μεγάλες. Το βρετανικό υπουργείο Άμυνας υπολογίζει ότι οι ρωσικοί στρατιώτες που έχουν σκοτωθεί στην Ουκρανία φθάνουν τις 60.000, όμως σμφωνά με άλλες πηγές είναι περισσότεροι. Όσον αφορά τις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις, οι Ουκρανοί δεν θεωρούν ότι είναι σκόπιμο να κάνουν συμβιβασμούς σε αυτή τη φάση, διότι «η Ρωσία θα επανέλθει για περισσότερα», όπως δήλωσε ο πρό-

24.02

Η Ρωσία εισβάλλει στην Ουκρανία και χιλιάδες ρωσικοί στρατιώτες προσαθύνουν να καταλάβουν το Κίεβο. Μισοφόροι της ομάδας «Βάγκνερ» στρατολογούνται για να δολοφονήσουν τον ουκρανό πρόεδρο. Οι Ρώσοι βομβαρδίζουν το Φιζονσίσι, το οποίο καταλαμβάνουν.

Το θέατρο της Μαριούπολης, όπου είχαν βρει καταφύγιο εκατοντάδες ουκρανοί άμαχοι, βομβαρδίζεται από τους Ρώσους. Οι εικόνες είναι αποκαλυπτικές, με την πρόσοψη του κτιρίου να έχει γκρεμιστεί και έξω από αυτό μια τεράστια επιγραφή, ορατή από ψηλά, πληροφορεί ότι μέσα έχουν καταφύγει παιδιά. Δεν είναι ακόμα γνωστός ο αριθμός των θυμάτων.

Ελίμπα χτυπά τον πυρηνικό σταθμό της Ζαποριζία προκαλώντας πυρκαγιά σε κτίριο που δεν περιέχει αντιδραστήρες.

16.03

26.02

04.03

Σφοδρές μάκες σημειώνονται τα Ημερήσια στα νότια της πραιτεύουσας και λίγες ώρες μετά ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι βιντεοσκοπεί τον εαυτό του να περπατάει στους δρόμους του Κίεβου μεταφέροντας ένα σαφές μήνυμα: «Είμαι εδώ. Δεν θα καταθέσουμε τα όπλα».

Το εργοστάσιο κάλυβα Αζοφστάλ στη Μαριούπολη, ένα από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη, βομβαρδίζεται από τους Ρώσους. Η Μόσχα ανακοινώνει ότι η Ουκρανία έχει προελαμιά μέχρι το πρώις 21ης Μαρτίου για να παραδώσει τη Μαριούπολη. Χιλιάδες κάτοικοι της πόλης οδηγούνται με τη βία στη Ρωσία.

20.03

16 μέρες στη Μαριούπολη

Η ανταπόκριση

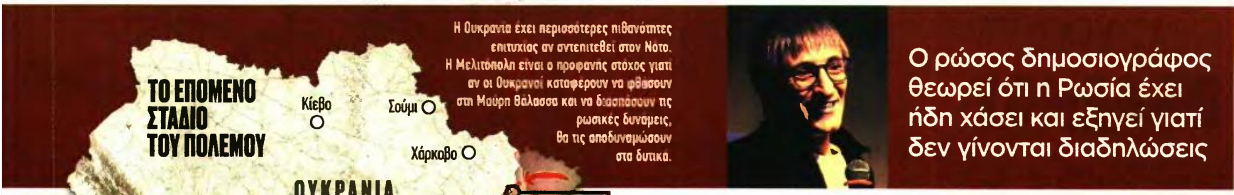
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΧΑΡΑΜΙΔΗ

Στις 14 Φεβρουαρίου πριν από έναν χρόνο, μία από τις τελευταίες πτήσεις που φθάνουν στο Κίεβο προηγείται τον υπογράφοντα στην ουκρανική πραγματικότητα. Οι δρόμοι γεμάτοι κόσμο και καμία έλλειψη στα σουπερμάρκετ. Τα ξενοδοχεία όμως είναι ασφυκτικά γεμάτα από δυτικούς δημοσιογράφους που γνωρίζουν ότι ζουν την ηρεμία πριν από την καταιγίδα. Τα ρεπορτάζ των πρώτων ημερών έχουν στον πυρήνα τους τον υποβόσκοντα φόβο. Στις 23 Φεβρουαρίου αποφασίζουμε να μεταβούμε στη Μαριούπολη, όπου το ελληνικό στοιχείο είναι τε-

ρο. Κανένας από τους πέντε που επιβαίνουμε στο κόκκινο Renault Laguna δεν γνωρίζει ότι θα είμαστε από τους τελευταίους που θα προλάβουν να μπουκ στην πόλη. Λίγο έξω από τη Μαριούπολη έχουμε το πρώτο «συναπάντημα» με το πρόσωπο του πολέμου: άνδρες με στρατιωτικές στολές και καλσόνκοφ ροπατόν επίμονα ποιοι είμαστε και πού πάμε. Ελέγχουν έγγραφα, διαβατήρια και υλικό από την κάμερα, χωρίς εμείς ποτέ να δούμε δικά τους στοιχεία, και μας αποχαιρετούν με τη συμβολική: «Καλό είναι να μην πάτε στη Μαριούπολη. Θα μπετέ αλλά δεν θα βγετέ».

Οι πέντε πτήσεις και το ζεστό μπάνιο στο ξενοδοχείο Γκάρος, στο παραλιακό μέτωπο της Μαριούπολης, είναι η τελευταία «νότα» άνεσης που θα έχουμε για τρεις εβδομάδες. Στις 5.20 τα χαράματα στις 24 Φεβρουαρίου η Μαριούπολη είναι η πρώτη μεγάλη ουκρανική πόλη που δέχεται τα πυρά των Ρώσων. Ο ήχος των εκρήξεων γίνεται συνοδοιπόρος μας κάθε στιγμή της ημέρας και της νύχτας και σύντομα καταφύγιο και βάση μας γίνεται το υπόγειο του ελληνικού προξενείου στο κέντρο της πόλης. Τα πρόσδια της Μαριούπολης δέχονται διαρκώς τα ρωσικά πυρά, οι πρώτοι νεκροί είναι γεγονός και το

χωριό Σαρτανά, με το πλοίοιο ελληνικό στοιχείο, εκκενώνεται. Εξω από το Αζοφστάλ, το αχανές εργοστάσιο επεξεργασίας μετάλλων, δυνάμεις των Αζόφ μας ζητούν να περιμένουμε σε μια γέφυρα, από την οποία εκτοξεύουν ρουκέτες προς τις ρωσικές δυνάμεις, πριν μας δώσουν το «οκ» για να προχωρήσουμε. Η εκκλησία του Ιησού στα ανατολικά της πόλης έχει μετατραπεί σε καταφύγιο για δεκάδες ορφανά παιδιά – το μικρότερο, ο Βιτάλι, μόλις 6 μηνών. Οι γονείς τους δεν χάθηκαν στον σερβικό πόλεμο αλλά σε αυτόν που μαίνεται από το 2014 στο Ντονμπάς. Τα μικρά παιδιά, χαμογελαστά,

Η Ρωσία έχει ενισχύσει το ανασταλτικό μέτωπο, με τρόπο που δείχνει ότι θα επικρατήσει να περικυκλώσει από Βόρρα και Νότο το Ντονμπάς. Αν βελώσει να ανοίξει ένα νέο μέτωπο για αντεπιρροισισμό, θα είναι στο Σούμι ή στο Χάρκοβο.

δρος Βολοντίμερ Ζελένσκι σε προχθεσινή συνέντευξή του στο BBC.

Διάσκεψη Ασφαλείας του Μονάχου

Στη Διάσκεψη Ασφαλείας του Μονάχου, η οποία ξεκίνησε προχθές και ολοκληρώνεται σήμερα Κυριακή με τη συμμετοχή πολλών κρατών αλλά χωρίς να προσκληθεί η Ρωσία (την Ελλάδα εκπροσώπησε ο Κυριάκος Μητσοτάκης), στην κορυφή της ατζέντας βρέθηκε ο πόλεμος στην Ουκρανία - ή μάλλον το πώς θα ηττηθεί η Ρωσία. Το ίδιο και στη συνάντησή του G7 που πραγματοποιήθηκε χθες στο Μόναχο, στο περιθώριο της Διάσκεψης Ασφαλείας. Οι Δυτικοί ανανέωσαν τη δέσμευσή τους να υποστηρίξουν το Κίεβο οικονομικά και στρατιωτικά για όσο χρειαστεί. Σύμφωνα με πληροφορίες, συζητήθηκε ακόμα και η αποστολή πολεμικών αεροσκαφών στην Ουκρανία.

Την ερχόμενη Παρασκευή, ανήμερα την επέτειο του ενός χρόνου από την εισβολή στην Ουκρανία, η Ουόσινγκτον και σύμμαχοί της αναμένεται να υιοθετήσουν νέες κυρώσεις κατά

της Ρωσίας. Εν όψει της επετείου, ο αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν θα επισκεφθεί την Πολωνία αυτή την εβδομάδα και θα εκφωνήσει ομιλία στη Βαρσοβία.

Εν τω μεταξύ, το καινούριο στοιχείο πλησιάζοντας προς τη συμπλήρωση ενός χρόνου πόλεμου είναι ότι τελευταία γίνεται όλο περισσότερο λόγος για την ανοικοδόμηση της Ουκρανίας, η οποία αποκαλείται το «μεγαλύτερο γιατί στον κόσμο» λόγω των ρωσικών βομβαρδισμών που έχουν ισοπεδώσει κτίρια, δρόμους και υποδομές. Η Ουκρανία έχασε λίγο παραπάνω από το 30% του ΑΕΠ της μέσα σε έναν χρόνο και το κόστος για την ανοικοδόμησή της υπολογίζεται από 138 δισ. ως 750 δισ. δολάρια.

Μιχαήλ Φίσμαν

«Είναι θέμα χρόνου μια νέα επίθεση»

«Το ρωσικό καθεστώς καταρρέει μπροστά στα μάτια μας» λέει σε συνέντευξή του στο «Βήμα» ο ρώσος δημοσιογράφος Μιχαήλ Φίσμαν που αναγκάστηκε μετά την αρχή του πολέμου να εγκαταλείψει τη Ρωσία διότι δεν είναι αρεστός στο Κρεμλίνο.

Ακούγεται ότι είναι πιθανή νέα εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία από την πλευρά της Λευκορωσίας. Πόσο πιθανό θεωρείτε αυτό το σενάριο;

«Από αυτά που λένε οι ειδικοί καταλαβαίνω ότι θα ήταν αρκετά περίπλοκο να συμβεί. Όμως θεωρώ ως πιθανότερη εκδοχή να γίνει από το έδαφος της Ρωσίας με τη συμμετοχή Λευκορώσων στρατιωτών. Είναι προφανές ότι θα υπάρξει νέα επίθεση και παρ' όλο που είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ο χρόνος, λίγο ως πολύ είναι σαφές ότι γίνονται ετοιμασίες». **Στις εκπομπές σας πάντα λέτε ότι η Ρωσία**

έχει ήδη χάσει τον πόλεμο. Υπό ποια έννοια τον έχει χάσει;

«Τον έχασε υπό τη μορφή που τον είχε σχεδιάσει στην αρχή. Δηλαδή ότι θα γινόταν κατάληψη, η Ουκρανία θα συνηκολογούσε και θα ελεγχόταν από το Κρεμλίνο. Αυτό δεν συνέβη και δεν θα συμβεί ποτέ».

Ποιες θα είναι οι επιπτώσεις του πολέμου για τη Ρωσία;

«Οι χείριστες και μάλιστα συμβαίνουν ήδη. Η Ρωσία πλέον δεν υπάρχει υπό τη μορφή που είχε πριν. Σήμερα είναι μια στρατιωτική και κατασταλτική δικτατορία που πολύ σύντομα θα εξαντλήσει τους πόρους και τις δυνατότητές της, προτίσσει στην οικονομία. Υπό αυτή την έννοια μπροστά στα μάτια μας συμβαίνει και θα συνεχιστεί, άγνωστο για πόσο καιρό, η κατάρρευση του ρωσικού κράτους».

Τι θα ακολουθήσει μετά;
«Αυτό είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί, όμως σε κάθε περίπτωση μετά από κάποιο διάστημα θα γίνει προσπάθεια για την ανασυγκρότηση της Ρωσίας, όμως πώς, σε ποιο έδαφος, πότε, είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστούν».

Θεωρείτε πιθανό η Ρωσία να χρησιμοποιήσει πυρηνικά όπλα;

«Μέχρι στιγμής, όπως βλέπουμε, ο Πούτιν απέρριψε αυτή την ιδέα. Θέλει να καταλάβει την Ουκρανία με συμβατικό τρόπο στο πεδίο των μαχών. Τι θα γίνει όταν και αυτή η προσπάθεια θα αποδειχθεί αποτυχημένη και η Ουκρανία θα προχωρήσει και άλλο στην αντιμετώπιση της; Αυτό είναι ένα ερώτημα στο οποίο δεν ξέρουμε τι απάντηση θα δώσει ο Πούτιν».

Πώς εξηγείται το μεγάλο ποσοστό των Ρώσων που στράφηκαν τον πόλεμο; Στην αρχή υπήρξαν διαμαρτυρίες, τώρα πλέον δεν γίνονται. Γιατί;

«Διαμαρτυρίες δεν γίνονται επειδή όλοι όσοι βγαίνουν στον δρόμο συλλαμβάνονται, δικάζονται και καταπιέζονται από την πλευρά των Αρχών. Είναι πολύ επικίνδυνο και οι άνθρωποι φοβούνται. Όταν βλέπουμε ποσοστά όπως 75% ή 77% υπέρ του πολέμου και του Πούτιν πρέπει να είμαστε προσεκτικοί και να καταλαβαίνουμε ότι πρόκειται για προπαγανδιστικούς αριθμούς που δεν αντικατοπτρίζουν την πραγματική εικόνα».

Είστε ένας από τους δημοσιογράφους που έφυγαν από τη Ρωσία και εργάζονται από το εξωτερικό. Οι ρωσικές αρχές σας έχουν αναγκάσει «ξένο πράκτορας». Πιστεύετε ότι θα μπορούσατε να επιστρέψετε στη Ρωσία στο ορατό μέλλον;

«Φοβάμαι πως όχι όσο στη Ρωσία κρύβεται το παρόν πολιτικό καθεστώς».

02.04
Οι πρώτες αποδείξεις για εγκλήματα πολέμου έρχονται στο φως καθώς οι ρωσικές δυνάμεις αποσυρονται από περιοχές γύρω από το Κίεβο. Εκατοντάδες πτώματα αμάχων βρίσκονται σε ομαδικούς τάφους στην Μπούτσα.

08.04
Ο πόλεμος εισέρχεται σε νέα φάση, ρωσικό χτύπημα πυραύλων πλήττει τον σιδηροδρομικό σταθμό στο Κραματόρσκ σκοτώνοντας τουλάχιστον 50 πολίτες, μεταξύ των οποίων γυναίκες και παιδιά.

14.04
Ουκρανικός πύραυλος βυθίζει τη ναυαρχίδα του ρωσικού στόλου της Μαύρης Θάλασσας, τη «Μόσκβα». Είναι ένα σημαντικό πλήγμα για το γόητρο της Μόσχας, το οποίο εξελίσσεται σε σύμβολο των αποτυχιών της Ρωσίας στην παράνομη εισβολή της στην Ουκρανία.

21.04
Ο Πούτιν κηρύττει τη νίκη στη Μαριούπολη παρά τις εναπομείναντες ουκρανικές δυνάμεις στο εργοστάσιο Αζοφστόλ και διατάζει τον αποκλεισμό του εργοστασίου.

09.05
Η Ρωσία πραγματοποιεί την ετήσια παρέλαση της Ημέρας της Νίκης για να σηματοδοτήσει την ήττα του ναζισμού από την ΕΣΣΔ στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Για «συντέλεια του κόσμου» προειδοποιεί τη Δύση ο Πούτιν.

den βλεφαρίζουν καν στον ήχο των όλων και των Γκραντ.
«Ο πόλεμος είναι το χειρότερο πράγμα που μπορεί να κάνει άνθρωπος σε άνθρωπο» μου λέει σχεδόν ψιθυριστά, ακαλιάζοντάς με σριχτά με τα τεράσια χέρια του, ο Γιόσσα, ο άνθρωπος που επέλεξε να βοηθήσει ακόμη και ξένους ανταποκριτές που εγκλωβίστηκαν στην πόλη του. Την επομένη θα χτυπηθεί από ρωσικό πύραυλο. Σήμερα βρίσκεται κάπου στα ρωσικά εδάφη, υγής αλλά υπό ρωσική «επιμέλεια». Μετά από μέρες με λίγο φαγητό και νερό αλλά πολλές ανθρώπινες στιγμές, η ελληνική αποστολή βρίσκει τρόπο να βγει από την ασφυκτικά κλεισμένη Μαριούπολη: 21 αυτοκίνητα κομβόι, τα περισσότερα με γυναίκες και παιδιά. Οκτώ χιλιόμετρα δυτικά της πόλης, η «συνάντησή» με τον ρωσικό ουλαμό αρμάτων υπήρξε το δικό μας πρόσωπο με πρόσωπο με τον εισβολέα. Το κανόνι ενός ρωσικού άρματος στράφηκε στο κομβόι - παιχνιδία εκφοβισμού, όπως και η οσφραίρα του ελεύτερου σκοπευτή που βρήκε το μπροστανό λάσπη του αυτοκινήτου μας. Η πορεία 980 χλμ. μέχρι τη Μολδαβία δεν ήταν πέρασμα στην ελευθερία, γιατί ο πόλεμος είναι σκοτάδι που δεν φεύγει ποτέ.

A30 46 ΤΟ ΒΗΜΑ

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

16.05

Οι μαχητές που παραμένουν στο χαλβουργείο Αζοφστάλ, στον τελευταίο θύλακα της ουκρανικής αντίστασης στη Μαριούπολη, υψώνουν λευκή σημαία.

16.06

Ο γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν, ο γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς και ο παλιός πρωθυπουργός Μάριο Ντράγκι πραγματοποιούν την πρώτη τους επίσκεψη στην Ουκρανία από την έναρξη της ρωσικής εισβολής. Η φωτογραφία με τους τρεις ευρωπαίους ηγέτες να επιβιβάζονται σε ουρανό στην Πολωνία ναυρίς το πρωί κάνει τον γύρο του κόσμου.

Η Ρωσία αρχίζει να κλείνει τους αγωγούς φυσικού αερίου Nord Stream σε μια προσπάθεια να αυξήσει την πίεση στην Ευρώπη.

15.07 - 28.07

Ο Ζελένσκι προτρέπει τη διεθνή κοινότητα να αναγκάσει «ρομοκρατικό κράτος» τη Ρωσική Ομοσπονδία, ενώ στις ΗΠΑ η Βουλή των Αντιπροσώπων εγκρίνει 100 εκατ. δολάρια για την εκπαίδευση ουκρανών πιλότων σε αμερικανικά μαχητικά αεροσκάφη.

Ο Ζελένσκι υψώνει την ουκρανική σημαία στην πόλη Ιζιούμ, που βρισκόταν υπό ρωσική κατοχή για έξι μήνες. Είναι μια μεγάλη στρατηγική νίκη για το Κίεβο.

10.09

Το πρώτο πλοίο με ουκρανικά σιτηρά αναχωρεί από την Οδησό στο πλαίσιο της συμφωνίας μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας που υπογράφηκε στην Κωνσταντινούπολη.

01.08

Διακόπτονται οι εξαγωγές φυσικού αερίου προς την Ευρώπη, με τη ρωσική Gazprom να επικαλείται εργασίες συντήρησης στον αγωγό Nord Stream 1. Οι τιμές αυξάνονται κατακόρυφα.

31.08

Η Ελλάδα σταθερά δίπλα στον ουκρανικό λαό

Η χώρα μας ήταν από τις πρώτες που έστειλαν ανθρωπιστική και στρατιωτική βοήθεια και αγκάλιασαν τους πρόσφυγες

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΝΙΚΟΣ ΧΑΖΑΠΟΠΟΥΛΟΣ

Στις 24 Φεβρουαρίου συμπληρώνεται ένας χρόνος πόλεμο, ξεραισμού, βασανιστηρίων και εγκλημάτων στην Ουκρανία. Ένας χρόνος με εκατοντάδες χιλιάδες θύματα (ανάμεσα τους άμαχοι και παιδιά) με πρόσφυγες, με κατασραμμένες πόλεις, με κίνδυνο εκρήξης ακόμα και παγκοσμίου πολέμου. Σε όλο αυτό το διάστημα η Ελλάδα στάθηκε δίπλα στον ουκρανικό λαό, ήταν από τις πρώτες που πρόσφερε βοήθεια, ανθρωπιστική και στρατιωτική, φιλοξένησε πρόσφυγες, δημιούργησε ουκρανικά σχολεία στην Ελλάδα, αγκάλιασε ζεστά τα παιδιά των Ουκρανών όταν οι πατεράδες τους πολεμούσαν τον εισβολέα.

Τρεις φορές ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας επισκέφθηκε την Ουκρανία (Οδησό και Κίεβο) και στο Ουκρανικό Προεδρικό Μέγαρο δίπλα στον Ζελένσκι και βρέθηκε η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου μαζί με τον υπουργό Άμυνας Νίκο Παναγιωτόπουλο. Και τό-

ρα είναι η σειρά του Κυριάκου Μητσοτάκη, αφού ο Πρωθυπουργός είπε στον πρόεδρο Ζελένσκι ότι σκοπεύει να επισκεφθεί το Κίεβο είτε πριν είτε μετά τις εκλογές στην Ελλάδα. Οι ελληνο-ουκρανικές σχέσεις πέρασαν σε αυτούς τους 12 μήνες από πολλά κύματα. Από την ομιλία του Βολοντίμρ Ζελένσκι στη Βουλή εκείνη την ιστορική μέρα της 7ης Απριλίου 2022 έως την παροχή ενισχυμένης στρατιωτικής βοήθειας. Αλλά το στοιχείο για την Ελλάδα δεν είναι άλλο από την επόμενη ημέρα του πολέμου. Κατά πόσο η χώρα μας θα μπορούσε να προσφέρει στην ανοικοδόμηση της Ουκρανίας; Ηδη έχουν γίνει οι σχετικές ενέργειες, ήδη υπήρξαν αρκετές υποσχέσεις, και αυτό που απομένει είναι να τελειώσει ο πόλεμος.

Η ομιλία Ζελένσκι στο Κοινοβούλιο

Εκείνο το πρωί της 7ης Απριλίου πάντως στη Βουλή των Ελλήνων η σημερινή ήταν πανηγυρική. Οι σημαίες της Ουκρανίας κυμάτιζαν μαζί με τις ελληνικές,

οι αρχηγοί των κομμάτων κάθισαν στα έδρανα, τιμητικά παρέστη στην πανηγυρική αυτή συνεδρίαση και η Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Τίποτα εκείνη την ημέρα δεν προμήνυε την πολιτική θέληση που θα ακολουθούσε μετά την ομιλία (μέσω zoom) του προέδρου Ζελένσκι. Όχι για το περιεχόμενο του λόγου του που ήταν αρκετά θερμό προς τη χώρα μας όσο για ένα βίντεο που παρουσιάστηκε από τον ίδιο τον ουκρανό πρόεδρο στο μέσον της ομιλίας του. Έδωσε τον λόγο σε δύο μαχητές ομογενείς της Μαριούπολης λέγοντας ότι «*εμείς βεβαίως με τη βοήθεια της Ελλάδος θα νικήσουμε. Ο χρόνος είναι η πιο κρίσιμη διάσταση. Μην ακούτε μόνο τον εμένα, ακούτε και τους μαχητές...*».

Και στο μόντορ της Ολομέλειας της Βουλής των Ελλήνων εμφανίστηκε ο μαχητής, αυτοσυστηθείς ως *Μηχαήλ*, λέγοντας ότι ο παππος του πολέμησε τους ναζί στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Είπε όμως ότι ανήκει στο Τάγμα Αζόφ, προκαλώντας την έντονη αντίδραση όλων ανεξαιρέτως των κομ-

μάτων της αναπολίτευσης. Ο *Μηχαήλ* είναι αλήθεια ότι απασχόλησε επί εβδομάδες τα ΜΜΕ. Όλα όμως αυτά ξεχάστηκαν όταν ήρθε η πληροφορία ότι έπεσε νεκρός προμήνυε την πολιτική θέληση που θα ακολουθούσε μετά την ομιλία (μέσω zoom) του προέδρου Ζελένσκι. Όχι για το περιεχόμενο του λόγου του που ήταν αρκετά θερμό προς τη χώρα μας όσο για ένα βίντεο που παρουσιάστηκε από τον ίδιο τον ουκρανό πρόεδρο στο μέσον της ομιλίας του. Έδωσε τον λόγο σε δύο μαχητές ομογενείς της Μαριούπολης λέγοντας ότι «*εμείς βεβαίως με τη βοήθεια της Ελλάδος θα νικήσουμε. Ο χρόνος είναι η πιο κρίσιμη διάσταση. Μην ακούτε μόνο τον εμένα, ακούτε και τους μαχητές...*».

Ο οπλισμός που έστειλε η Αθήνα

Γεγονός είναι ότι ο πόλεμος στον χειμώνα δεν τελειώνει. Οι Ουκρανοί περιμένουν νέα δυνάμει όπλα, ατμήμα που διατυπώθηκε και προς την Αθήνα. Ζήτησαν S-300 (αντιαεροπορικούς), TOR Mi-1, τεθωρακισμένα μεταφορικά προσωπικού BMP-1, ακόμα και Λέοπαρντ. Και όμως η Ελλάδα ήταν από τις πρώτες χώρες που πρόσφερε στρατιωτική βοήθεια. Δεν στείλαμε οπλισμό που θα μπορούσε να προκαλέσει τρέψα στην αμυντική θωράκιση της χώρας αλλά τυφώματα τύπου καλασνικοφ, τα οποία προέρχονταν από κατασχέσεις. Αναρμωτικά και συγκεκριμένα όπλα τύπου RPG-18. Πυρομαχικά, όπως ρουκέτες 122 χιλιοστών G-2000, και βεβαίως τα BMP-1, τα οποία όμως

Στημιόστιο από την επίσκεψη της Προέδρου της Δημοκρατίας Κατερίνας Σακελλαροπούλου στο Κίεβο, τον Νοέμβριο του 2022

αντικαταστήσαμε από τα γερμανικά Marder. Υπήρξαν όμως και γκριζα σημεία μεσοτίους του πολέμου στις σχέσεις Ελλάδας και Ουκρανίας: Αποκορύφωμα, φέρεται να ήταν η απειλή του Κίεβου ότι θα επέβαλε κυρώσεις στην Αθήνα λόγω... της δραστηριοποίησης ελληνικών εταιρειών στη Ρωσία. Υπήρξαν εξάλλου περιπτώσεις σε διεθνή φάρα (όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης)

που οι έλληνες βουλευτές βρέθηκαν σε δύσκολη θέση ακούγοντας ορισμένους (ακροδεξιούς) Ουκρανούς να παίρνουν τις τουρκικές θέσεις σε μείζονα θέματα στην Ανατολική Μεσόγειο. Αλλά όλα αυτά ξεπεράστηκαν όταν άκουσαν οι Ουκρανοί μέσα στο Κίεβο δηλώσεις της ελληνικής πολιτικής και πολιτειακής ηγεσίας: «*Η ρωσική επίθεση στην Ουκρανία μάς αφορά όλους*».

26 Σεπτεμβρίου: Εκρήξη αημιώνεται στους αγωγούς Nord Stream, η οποία, ύστερα από εκτεταμένη έρευνα, αποδεικνύεται ότι οφείλεται σε δολιοφθορά.

ΓΝΩΜΗ

Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΠΟΥΤΙΝ

ΤΟΥ Π. Κ. ΙΩΑΚΙΜΙΔΗ

Κλείνει την εβδομάδα αυτή (24/2) ένας χρόνος από τη βάρβαρη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Στόχος του προέδρου Πούτιν να εξαφανίσει την Ουκρανία ως ανεξάρτητη κρατική οντότητα και να τη μετατρέψει σε επαρχία της Ρωσίας. Καθώς κατά την παρανοϊκή του άποψη «η Ουκρανία δεν μπορεί να είναι κυρίαρχο κράτος γιατί δεν υπάρχει ουκρανικός λαός και έθνος». Αλλά «κάθε του προσδοκία και εκτίμηση ληθεμένη». Ενώ προσδοκούσε ότι το πολύ μέσα σε μία εβδομάδα θα είχε καταλάβει το Κίεβο και τη χώρα συνολικά, οι δυνάμεις του γνώρισαν τη μία ήττα μετά την άλλη από την ηρωική αντίσταση των στρατιωτικών δυνάμεων και τη γενναϊότητα του λαού της Ουκρανίας κάτω από την εμπνευσμένη και χαρισματική ηγεσία, όπως απεδείχθη, του προέδρου Β. Ζελένσκι (και με την αποφασιστική στήριξη της Δύσης). Ετσι η Ρωσία αναγκάστηκε να αναδιπλωθεί, να περιορίσει επί του παρόντος τουλάχιστον τους στόχους της στην κατάληψη των ανατολικών και νότιων περιοχών της χώρας (Λουχάνσκ, Ντονέτσκ και άλλων) και εκεί χωρίς να σημειώνει ιδιαίτερη επιτυχία.

Αλλά αποτυχία δεν καταγράφεται μόνο επί του στρατιωτικού πεδίου. Ο Πούτιν απέτυχε και στους πολιτικούς στόχους. Πρώτον, η εισβολή συνέβαλε ακριβώς στο αντίθετο απ' αυτό που με αλαζονεία απέρριπτε: τη σφρηλάτηση της ουκρανικής εθνικής συνείδησης και ταυτότητας με την καθολική «απο-ρωσοποίηση» της κοινωνίας, έστω κι αν σε ορισμένες περιπτώσεις η διαδικασία αυτή φθάνει σε ακραία σημεία. Δεύτερον, αντί να πλήξει το ΝΑΤΟ ως επιδιώκεται και να το συρρικνώσει, η παράνομη εισβολή οδήγησε επίσης στο ακριβώς αντίθετο: στη θεματική ενίσχυση της Συμμαχίας και στη διεύρυνσή της με δύο μέχρι πρότινος ουδέτερες χώρες, Σουηδία και Φινλανδία, με σίγουρα με τη Ρωσία (έστω και αν η τυπική τους ένταξη καθυστερεί λόγω των προσκομιμάτων που προβάλλει η Τουρκία). Το ΝΑΤΟ από «κεφαλακά νεκρό» (Εμ. Μακρόν) βρήκε νέο ρόλο και αποστολή ως αποτέλεσμα της ρωσικής επιθετικότητας. Αλλά κάτι παρεμπερές συνέβη και με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία, μεταξύ άλλων, αναωφώνησε τη διαδικασία διεύρυνσής της προσθέτοντας τρεις ακόμη υποψήφιες για ένταξη χώρες – Ουκρανία, Μολδαβία, Γεωργία – αλλά και τη συνοχή και ενότητα της. Τρίτον, επανακαθόρισε και ενίσχυσε τη γεωπολιτική και πολιτιστική σημασία της Δύσης, την οποία ο Πούτιν θεωρούσε ως «καταρρέουσα παρηκμασμένη οντότητα».

Ωστόσο μπορεί ο πρόεδρος Πούτιν να έχει ηττηθεί σε όλα αυτά τα μέτρα αλλά δεν έχασε ακόμη τον πόλεμο. Και μπορεί η Ουκρανία να κερδίζει τις μάχες αλλά δεν έχει επίσης κερδίσει τον πόλεμο. Εναν χρόνο μετά ο πόλεμος συνεχίζεται και εκτιμάται ότι μέσα στο επόμενο διάστημα θα γίνει ακόμη πιο σκληρός. Και οι δύο πλευρές, Ουκρανία και Ρωσία, πιστεύουν δε ότι μπορούν τελικά να κερδίσουν στρατιωτικά τον πόλεμο. Και για όσο πιστεύουν αυτό δεν έχουν ισχυρό κίνητρο να μπουν στη διαπραγμάτευση για τον ειρηνικό τερματισμό του.

Ο καθηγητής Π. Κ. Ιωακίμινος είναι πρώην πρεσβευτής - συμβούλος του ΥΠΕΞ και μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής του ΕΛΙΑΜΕΠ.

Ο ρώσος υπουργός Άμυνας Σεργκέϊ Σοϊγκού ανακοινώνει μερική επιστράτευση 300.000 στρατιωτών, πυροδοτώντας μοζική φυγή Ρώσων που καταφεύγουν σε γειτονικές χώρες.

26.09 - 30.09

Τουλάχιστον 30 άμαχοι κάνουν τη ζωή τους και δεκάδες τραυματίζονται στη Ζαποριζία όταν πυράιλος πλήττει κομβίο με ανθρωπιστική βοήθεια.

Μεγάλη έκρηξη με τρεις νεκρούς καταστρέφει μέρος της γέφυρας που συνδέει τη Ρωσία με την Κριμαία. Υποδομή-σύμβολο της προσαρτήσεως της χερσονήσου από τη Ρωσία. Το Κίεβο δεν αναλαμβάνει την ευθύνη για την έκρηξη.

Απελευθερώνεται η Χερσόνα και το γεγονός γίνεται δεκτό με πανηγυρισμούς σε όλη την Ουκρανία, αν και αξιωματικοί προειδοποιούν για εξελισσόμενη ανθρωπιστική καταστροφή στα βομβαρδιζόμενα ερείπια.

21.09

Η ζωή στην ξενιτιά, το μυαλό στην πατρίδα

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΒΙΡΒΙΔΑΚΗ

ΡΟΥΣΣΑΝΑ ΠΟΓΙΟΖΙΚ «Ό,τι χρειαζόμαστε χώρα σε δυο βαλίτσες»

Όταν εκείνο το πρωί στις 5 τούς ξύπνησε μια βόμβα μου έπεσε κοντά στο σπίτι της, η 40χρονη οδοντίατρος Ρουσάνα πήρε τη βαλίτσα που είχε έτοιμη μετά από προτροπή του συζύγου της Ρομάν («εγώ δεν πιστεύω ότι θα γινόνταν επίθεση, εκείνος όμως το φοβόταν»), τον 2,5 ετών γιο της Νικίτα και την 25χρονη κόρη που εγκατέλειψαν το Κίεβο με δύο αυτοκίνητα, μέχρι τη Βιλνίτσα. Ο Ρομάν επέστρεψε στο Κίεβο ενώ η Ρουσάνα, βλέποντας πως δεν τελειώνει ο πόλεμος, πήρε τον δρόμο για την Ελλάδα όπου ζει η μητέρα της. Για το ταξίδι μάζεψε όλες τις δυνάμεις της. «Με ρωτούσε η κόρη του άντρα μου αν κουράστηκα, και της απαντούσα πως είμαι υπεύθυνη για δύο θησαυρούς. Θα αντέξω». Ο μικρός Νικίτα το έβλεπε σαν εκδρομή αλλά η ίδια κατέρρευσε μόλις έφτασε στην Αθήνα, μετά από πέντε ημέρες οδήγηση. Σιγά-σιγά κατάφερε να σταθεί στα πόδια της. Στην αρχή δούλεψε εθελοντικά σε παιδικό σταθμό για Ουκρανούς, μετά ως βοηθός σε οδοντιατρική και σήμερα εργάζεται ως οδοντίατρος. Βοηθάει όταν μιλά για τη συμπαράσταση των Ελλήνων, όταν διηγείται πως άνοιξαν στον δρόμο, όταν έμαθαν ότι είχαν έρθει από την Ουκρανία, αγόρασαν παιχνίδια και γλυκά για τον Νικίτα. Θέλει να επιστρέψει αλλά δεν ξέρει πότε. «Είχαμε πολύ καλή ζωή. Τα είχαμε όλα, όμως τώρα κατάλαβα πως ό,τι χρειαζόμαστε χωράει σε δυο βαλίτσες. Το πιο πολύτιμο είναι η οικογένειά μου».

ΓΙΟΥΛΙΑ ΓΕΡΟΒΙΝΚΑ «Είναι σαν να ζω μια άλλη ζωή»

Όταν άρχισε ο πόλεμος η 7χρονη κόρη της Γιούλια, η Βαλέρια, που έχει σύνδρομο Down, κλείστηκε στον εαυτό της. Το σπίτι τους, σε μια πολυώροφη πολυκατοικία στο θαλάσσιο μέγαρο της Οδησσού, ήταν εκτεθειμένο στις ρουκέτες. Αυτοί ήταν οι δυο βασικοί λόγοι που έκαναν τον 35χρονη Γιούλια, τον ναυτικό συζυγό της Κύριλλο, τη Βαλέρια και την 3χρονη Βερόνικα να εγκαταλείψουν τη χώρα (ως πατέρας παιδιού με ειδικές ανάγκες, ο Κύριλλος μπόρεσε να φύγει). Μετά από δυο μήνες στη Ρουμανία, αποφάσισαν να έρθουν στην Ελλάδα, έδρα της εταιρείας όπου εργάζεται ο Κύριλλος. Φτάνοντας στην Αθήνα η Βαλέρια «άρχισε σιγά-σιγά να ανοίγεται, να μιλά ξανά» λέει η Γιούλια και δακρύζει. Με τη βοήθεια διεθνών οργανώσεων για παιδιά με ειδικές ανάγκες και της εταιρείας όπου εργάζεται ο Κύριλλος (τους εξασφάλισε διαμέρισμα σε ξενοδοχείο), η οικογένεια βρήκε σιγά-σιγά τα πατήματά της. Η Γιούλια, που τρεις εβδομάδες πριν από το ξέσπασμα του πολέμου είχε επιστρέψει στη δουλειά της στην Ακαδημία Επιστημών της Ουκρανίας από γενική άδεια, σήμερα τυπικά βρίσκεται σε άδεια και η εργασία της την περιμένει. Το ίδιο και η υπόλοιπη οικογένεια. Ο πατέρας της κάθε τόσο στέλνει πράγματα στα εγγόνια του - το μαξιλάρι, τις κούκλες που άφησαν πίσω όταν έφυγαν βιαστικά. «Θέλω να γυρίσω στο σπίτι, στη ζωή μου, στη δουλειά μου. Είναι σαν να ζω μια άλλη ζωή. Είναι πολύ δύσκολο ψυχολογικά».

ΛΙΟΥΜΠΟ ΦΟΜΙΤΖΙΟΒΑ «Θα γυρίσουμε πίσω, αν όλα πάνε καλά»

Η 72χρονη Λιουμπίφο είναι Ελληνίδα. Γεννήθηκε και έζησε στη Μοριούπολη, σπούδασε μηχανολόγος μηχανικός, παντρεύτηκε τον αντισυνταγματάρχη και καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Εσωτερικών Υποθέσεων Αλέξανδρο, απέκτησαν τη Γιάννα και τον Αλέξανδρο και δυο εγγόνια, την Αναστασία και τον Αρτέμι. Λίγο μετά την έναρξη του πολέμου επιβράδυναν με τον συζυγό της, την κόρη και την εγγονή τους σε πούλμαν που μετέφεραν τους Έλληνες της Μοριούπολης στη χώρα μας. Θυμάται ακόμα τον φόβο τους όταν ένα ρωσικό αεροπλάνο ακολουθούσε το πούλμαν τους κοντά στην ουκρανική πόλη Ιβανοφρανκίβκ. «Ευτυχώς τα παιδιά δεν κατάλαβαν τίποτα». Στην Ελλάδα δεν δυσκολεύτηκαν να προσαρμοστούν, βρήκαν συμπαράσταση και βοήθεια. Σήμερα νοικιάζουν διαμέρισμα με το πρόγραμμα Helios. Είναι από τους τυχερούς που δεν καταστράφηκε το σπίτι τους πίσω στη Μοριούπολη. Η Λιουμπίφο μιλά με υπερφρόνητα για την 7χρονη Αναστασία που ονειρό της είναι να επιστρέψει στη Μοριούπολη και να γίνει καθηγήτρια Ελληνικών. «Θα γυρίσουμε πίσω, αν όλα πάνε καλά» λέει.

Κατόπιν έντονων πολιτικών πιέσεων, η Γερμανία συμφωνεί να προμηθεύσει στην Ουκρανία άρματα μάχης Leopard 2, ανοίγοντας τον δρόμο για τις ΗΠΑ και άλλους συμμάχους του ΝΑΤΟ να ακολουθήσουν το παράδειγμά της.

08.10

11.11

21.12

Ο Ζελένσκι επισκέπτεται τις ΗΠΑ στο πρώτο ταξίδι του εκτός Ουκρανίας από την έναρξη του πολέμου. Ο πρόεδρος Τζο Μπάιντεν υποσχάται ότι θα στείλει συστήματα αεράμυνας Patriot για να βοηθήσει τους Ουκρανούς να αποτρέψουν τις επιθέσεις στις ενεργειακές υποδομές της χώρας που εξεapolύει πλέον συστηματικά η Ρωσία.

23.01

Ουκρανία & Δύση

Θα γίνει η Ουκρανία μέλος του ΝΑΤΟ;

Ο Βολοντίμρ Ζελένσκο ανακοίνωσε ότι η Ουκρανία υπέβαλε επίσημα αίτηση για ένταξη στο ΝΑΤΟ στις 30 Σεπτεμβρίου, λίγες ώρες αφότου ο Βλαντίμρ Πούτιν ανακοίνωσε σε τελετή στο Κρεμλίνο ότι προσάρτουσε τέσσερις ουκρανικές επαρχίες. Ο γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ Γενς Στόλτενμπεργκ απέφυγε να την υποστηρίξει, ενώ ο σύμβουλος ασφαλείας των ΗΠΑ Τζέικ Σάβιαν είχε δηλώσει πως η αίτηση θα πρέπει να αναβληθεί. Βέβαια αυτή η επιφυλακτικότητα δεν αποτελεί οριστικό κλείσιμο της πόρτας στην Ουκρανία.

Θα ανοίξουν οι πόρτες της ΕΕ;

Παρά το γεγονός ότι η ΕΕ υποστηρίζει την Ουκρανία πολιτικά και οικονομικά, το όνειρο του Κίεβου να ενταχθεί γρήγορα στην Ένωση των 27 κρατών-μελών ακόμη φαντάζει μακρινό. Η Ουκρανία υπέβαλε αίτηση για ένταξη λίγο μετά την εισβολή τον περασμένο Φεβρουάριο και τον περασμένο Ιούλιο έλαβε επίσημο καθεστώς υποψήφιας χώρας από την ΕΕ. Ωστόσο ένα μιλκλό χορδών τονίζει ότι η Ουκρανία πρέπει να κάνει περισσότερα για την πλήρωση των κριτηρίων.

Τι μορφή έχει η στρατιωτική ενίσχυση από τη Δύση στην Ουκρανία μέχρι τώρα;

Περισσότερες από 30 χώρες έχουν παράσχει στρατιωτικό εξοπλισμό στην Ουκρανία από την εισβολή της Ρωσίας τον Φεβρουάριο του 2022, ο οποίος περιλαμβάνει όπλα και πυρομαχικά, τανκς, πυραύλους Πατριότ, αντιπυραυλικά συστήματα και drones. Στα τέλη του περασμένου μήνα η γερμανική κυβέρνηση δήλωσε ότι θα σταλεί 14 άρματα μάχης Leopard 2, ενώ οι ΗΠΑ σχεδιάζουν να παραδώσουν 31 Abrams. Ταυτόχρονα, η Βρετανία έχει δεσμεύσει 14 δικά της άρματα μάχης, Επιπλέον, οι ΗΠΑ και η Βρετανία έχουν σταλεί πυραυλικά συστήματα μεγάλου βεληνεκούς (Himars και M142).

Πατή η Ουκρανία ζητάει μαχητικά αεροσκάφη;

Ο Βολοντίμρ Ζελένσκο έχει ζητήσει επανειλημμένα από τη Δύση μαχητικά αεροσκάφη τέταρτης γενιάς, F-16 ή F-15, και όσο περνά ο καιρός το αίτημα γίνεται πιο επειγόν: το Κίεβο δεν επιβεβαιώνει πόσα αεροσκάφη και πιλότους έχει χάσει, αλλά αναμφίβολα βιώνει τη φθορά ενός έτους πολέμου. Οι ΗΠΑ από την πλευρά τους φοβούνται ότι η ενίσχυση της Ουκρανίας με F-16 θα της επέτρεπε να χτυπήσει στόχους βαθιά στο ρωσικό έδαφος, κάτι που θα μπορούσε να εμπλέξει τις δυτικές δυνάμεις ακόμη περισσότερο. Σε αυτές τις επιφυλάξεις θα πρέπει να προστεθούν η ανάγκη πολύμηνης εκπαίδευσης των ουκρανών πιλότων και η έλλειψη υποδομών στην Ουκρανία.

Πόσα χρήματα έχει διαθέσει η Δύση για τη στήριξη της Ουκρανίας; Μέχρι στιγμής οι ΗΠΑ έχουν διαθέσει περίπου 51 δισ. δολάρια (47 δισ. ευρώ) με σχεδόν το ήμισυ υπό τη μορφή στρατιωτικής βοήθειας. Η ΕΕ έχει παράσχει 35 δισ. ευρώ, κυρίως με τη μορφή οικονομικής βοήθειας. Αξίζει να σημειωθεί πως οι ΗΠΑ, η μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου, έχει διαθέσει λιγότερο από το 0,23% του ΑΕΠ της, ενώ π.χ. η Εσθονία έχει δαπανήσει το 1,1%.

ΜΑΡΙΝΑ ΚΑΡΑΟΥΣΟΥ

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΣΤΟΝ ΜΑΡΚΟ ΚΑΡΑΖΑΡΙΝΗ

Αντρέι Κούρκοφ «Η Ρωσία έχει χάσει σχεδόν τα πάντα»

Ο διάσημος ουκρανός συγγραφέας μιλάει για τον πόλεμο, την ελπίδα της χώρας του και το μέλλον

να αντιλαμβάνονται και οι χώρες που βρίσκονται δυτικότερα».

Μετά το τέλος του πολέμου

«Θα έλεγα ότι οι Ουκρανοί είναι μάλλον άνθρωποι της δράσης παρά της ελπίδας» συνέχισε, μιλώντας για το πώς βλέπει το μέλλον. «Μακροπρόθεσμα, στοχεύουν στο να γίνει η χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ενισχυθεί η διαφάνεια και η δημοκρατία στο εσωτερικό της. Τη στιγμή που μιλάμε, φυσικά, ελπίζουν να τελειώσει αυτή η εισβολή, να επιστρέψουν οι στρατιώτες στις οικογένειές τους, να λείψει ο φόβος και η αγωνία. Τα ουκρανικά μέσα ενημέρωσης συχνά εστιάζουν σε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες ευρωπαϊκών χωρών. Η Λιθουανία έχει αναλάβει να βοηθήσει στην ανασυγκρότηση της περιοχής του Ζιτομίρ. Μια γαλλική κατασκευαστική εργάζεται για την ανοικοδόμηση των πολέμων Μπουάρα και Ιρνίν, οι οποίες καταστράφηκαν τόσο βίαια από τους Ρώσους. Οι σκέψεις για το τέλος του πολέμου, όμως, προξενούν και πολλά ερωτήματα. Θα επιστρέψουν όσοι εγκυτέλειψαν τη χώρα για την Ευρώπη; Θα εκτιμήσει και θα προστάξει η Ουκρανία τις μειονότητες της, έχοντας προηγουμένως εοσιέσει τόσο έντονα, αν και κατανόητά, στην "ουκρανικότητα"; Πώς θα προστατευθούν τα ανατολικά και τα βόρεια συνορά μας; Πώς θα βοηθήσουμε τους Τατάρους της Κριμαίας να συνέλθουν από άλλη μια τρομερή επίθεση στην κουλτούρα και το δικαίωμα τους στην αυτοδιάθεση; Η μεταπολεμική περίοδος θα απαιτήσει περαιτέρω συμμετοχή στον αγώνα κατά της διαφθοράς – και όλα αυτά ζώντας δίπλα στην πληγωμένη ρωσική αρκούδα. Αν αποδεχθούμε ότι ως πέτυχε η Ευρώπη, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ λάμβαναν αποφάσεις βασισμένες σε λανθασμένες προτιμήσεις, τότε θα πρέπει και εδώ να υπάρξει μια μεγάλη αλλαγή. Αυτό ακούγεται ίσως ανησυχητικό, τα πάντα μετατοπίζονται, ίσως όμως αποδειχθεί ευκαρία να στερεωθούν ακόμη περισσότερο οι δημοκρατικές αξίες και να πάψουν πια οι οικονομικές παράμετροι να ορίζουν την ατζέντα».

«Η μεταπολεμική περίοδος θα απαιτήσει περαιτέρω συμμετοχή στον αγώνα κατά της διαφθοράς» λέει ο Αντρέι Κούρκοφ

Από τις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου βρίσκεται αυτές τις μέρες, ο Αντρέι Κούρκοφ δηλώνει σε μια σύντομη συνέντευξη με «Το Βήμα» ότι το κυρίαρχο συναίσθημα που νιώθει έναν χρόνο μετά τη ρωσική εισβολή είναι η αποφασιστικότητα. «Αποφασιστικότητα για τη χώρα μου αλλά και για τον εαυτό μου, να κάνουμε ό,τι είναι απαραίτητο προκειμένου να ξεπεράσουμε αυτή τη φρικτή περίοδο. Δεν είμαι στρατιωτικός, ξέρω όμως ότι η Ρωσία έχει στη διάθεσή της πληθώρα πόρων, ανθρώπων και υλικών, και ότι το καθεστώς του Κρεμλίνου δεν θα φοισθεί αυτόν όσο οι ηγέτες του πιστεύουν ότι μπορούν να επαφεληθούν από την επιθετικότητά τους. Βέβαια, στην πραγματικότητα η Ρωσία έχει ήδη χάσει πάρα πολλά, σχεδόν τα πάντα, συμπεριλαμβανομένης της ψήμης της, αν την είχε ποτέ, ως μεγάλου έθνους. Το Κρεμλίνο κλείνει τα μάτια μπροστά σε όλα αυτά. Στέλνει ανθρώπους από μακρινές επαρχίες και υποτελή κράτη να πεθάνουν στην Ουκρανία υποτιμώντας πλήρως τη ζωή τους. Μια εξέγερση στη Ρωσία θα βοηθούσε, αλλά κάτι τέτοιο δεν φαίνεται στον ορίζοντα».

Η Δύση και το τέρας

Είναι πλέον κοντύτερα η Ουκρανία και η Ευρώπη μετά τη δοκιμασία του πολέμου; «Πολλοί Ουκρανοί αισθάνονται Ευρωπαίοι εδώ και χρόνια. Ήταν η Ευρώπη που τους κράτησε ως απόσταση διευκολύνοντας έτσι την επιρροή της Ρωσίας στην ίδια και την ενίσχυση της ρωσικής οικονομίας. Η Πορτογαλί Επανάσταση του 2005 και η Επανάσταση της Αξιοπρέπειας του 2013-2014 έδειξαν την πολιτική συνείδηση των Ουκρανών και τη βούληση για υπεράσπιση των δημοκρατικών αξιών. Και τους δύο αυτούς αγώνες προκάλεσε η φιλοδοξία του Κρεμλίνου να ελέγξει την Ουκρανία. Η Δύση παρακολουθούσε με ορθόνοχη μάτια και δεν έκανε τίποτα. Ηλιτζε ότι θα επωφελούνταν από τον ρωσικό πλοίο και τα ενεργειακά αποθέματα, δεν πίστευε ότι εξέθρεφε ένα τέρας που ανά πάσα στιγμή θα μπορούσε να στραφεί εναντίον της. Η Ρωσία ήδη πραγματοποιούσε τρομοκρατικές επιθέσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο – τα θύματα του Νουίτσοκ μπορεί να ήταν ρωσικής καταγωγής, ήταν όμως βρετανοί πολίτες. Κράτη όπως η Πολωνία και οι Βαλτικές Χώρες είχαν αντιληφθεί από καιρό τον κίνδυνο και προσπαθούσαν να στηρίξουν την Ουκρανία. Νομίζω πλέον ότι τον κίνδυνο έχουν αρχίσει

●●● Το τελευταίο βιβλίο του Αντρέι Κούρκοφ στα ελληνικά είναι το μυθιστόρημα «Γκιρζες μέλισσες». Κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη σε μετάφραση Δημήτρη Β. Τριανταφυλλίδη.

